

FAKTA OM TOBAKSAFGIFTER

Højere priser på cigaretter er isoleret set det mest effektive virkemiddel til at undgå, at børn og unge begynder at ryge. Desuden er højere priser på tobak en motivationsfaktor for det flertal af rygere, der ønsker at blive røgfri. Hvis færre børn og unge skal ryge, er det nødvendigt at indføre markante prisstigninger på tobak.

ANBEFALINGER

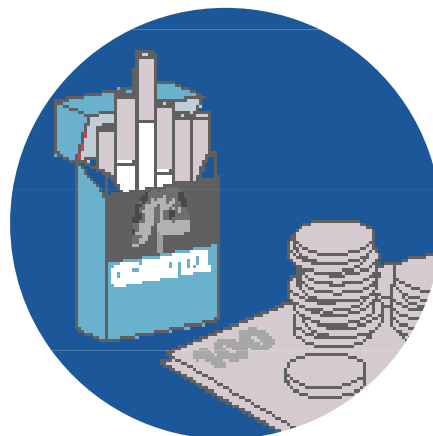
- Danmark bør hæve cigaretpriserne markant, hvis der skal sættes effektivt ind over for unges rygning. Det fastslår WHO¹ og Vidensråd for Forebyggelse².
- Tobaksafgifterne bør stige regelmæssigt og med høje procentsatser. Det er vigtigt at have en langsigtet plan for afgiftsstigninger, der kommunikeres til befolkningen. Så ved alle forbrugere, at de løbende kan forvente yderligere stigninger. Det motiverer og giver anledning til rygestop³.
- Stigningerne i tobaksafgifter skal være justeret for stigninger i købekraft, for at sikre reelle prisstigninger, der ikke udhules med tiden³.
- Der bør være et ensartet afgiftsniveau for alle former for tobak og på tværs af brands, så stigningerne motiverer til rygestop og ikke medfører skift til andre brands eller andre tobaksvarer^{1,3}.
- Danmark bør ratificere WHO's protokol om bekæmpelse af ulovlig handel med tobaksvarer, og arbejde for øget samarbejde og prisharmonisering på tværs af grænser. Det vil mindske incitamentet til grænsehandel og illegal handel med tobak¹.

Højere priser på tobak kan forhindre børn og unge i at ryge

Der er internationalt meget stærk evidens for sammenhængen mellem prisen på tobak og forbruget af tobak. Hvis tobaksprisen øges med 10 pct., falder tobaksforbruget med ca. 4 pct.⁴

Især børn, unge og lavindkomstgrupper påvirkes af prisen på cigaretter. Når tobakspriserne stiger, er der færre børn og unge, som begynder at ryge, og flere fra lavindkomstgrupper, der bliver røgfri⁵.

Statens Institut for Folkesundhed estimerer, at en prisstigning på cigaretter på 50 pct., dvs. til 60 kr. for en pakke cigaretter, vil medføre et fald i det samlede forbrug af cigaretter på 20 pct. og et fald i unges forbrug af cigaretter på 75 pct.⁶

I Danmark er cigaretter billige i forhold til købekraften

I dag er cigaretter særdeles billige i Danmark målt i forhold til købekraft. Ud af 37 lande er kun Luxemburg billigere⁷. I absolutte priser på cigaretter ligger det danske prisniveau omtrent i midten sammenlignet med cigaretpriserne i det øvrige Europa⁸. Omregnet til nutidskroner er cigaretter i Danmark billigere i dag, end de var i 1966⁹.

Danskerne bakker op om højere tobakspriser

- 59 pct. af befolkningen mener, at cigaretter skal koste 90 kr. pr. pakke.¹⁰
- 67 pct. af befolkningen mener, at en pakke cigaretter skal koste 60 kr.¹¹
- 72 pct. af de 14-19-årige bakker op om at sætte prisen på cigaretter op¹².

Højere priser retter op på den sociale ulighed i rygning

Der er god evidens for, at borgere med lav indkomst, i højere grad end højindkomstgrupper, holder op med at ryge eller ryger mindre, når prisen på tobak øges. Derfor opnår mindre velstillede borgere også de største fordele ved højere afgifter: Bedre helbred, færre udgifter og større rådighedsbeløb¹³.

Evalueringsrapport om *Forstærket indsats over for storrygere* viser, at økonomisk tilskud til rygestopmedicin kan gøre det lettere at blive røgfri og gennemføre rygestopforløb, især blandt ufaglærte og kortuddannede¹⁴. WHO understreger, at effekten ved højere tobakspriser kan øges ved at benytte indtægter fra tobaksafgifter til rygestophjælp¹⁵.

Internationale erfaringer

- Storbritannien: Mellem 1992 og 2011 steg prisen på cigaretter med mere end 200 pct. I samme periode faldt cigaretsalget med 51 pct., og statens provenu fra tobaksafgifter steg med 44 pct. Andelen af voksne rygere faldt fra 27 pct. til 20 pct. i perioden 2000-2010¹⁶.
- Norge: Fra 1990-2015 steg prisen på cigaretter med knap 220 pct., og afgiftsprovenuet steg med godt 90 pct.¹⁷ I samme periode 1990-2015 faldt andelen af voksne dagligrygere i Norge fra 35 pct. til 13 pct.¹⁸ I 2017 røg 3 pct. af de 16-24-årige dagligt i Norge¹⁹ mod 15 pct. i samme aldersgruppe i Danmark.
- USA og Frankrig: Erfaringer viser en klar sammenhæng mellem højere priser på tobak og et fald i andelen af rygere²⁰.

Afledte effekter

Øgede afgifter på tobak kan medføre en vis stigning i grænsehandlen. En metaundersøgelse i det lægevidenskabelige tidsskrift *The Lancet* peger imidlertid på, at selvom grænsehandlen øges, vil de højere cigaretpriser stadig føre til et fald i andelen af rygere²⁰. Grænsehandlen kan mindskes ved hjælp af bedre kontrol, prisharmonisering og koordination mellem nabolande¹.

Et ofte brugt argument mod højere tobaksafgifter er, at det fører til øget illegal handel. Men WHO's rammekonvention om tobak understreger, at niveauet af illegal handel afhænger af kontrol, retsforfølgelse og indsatsen mod korruption, og ikke direkte af øgede tobaksafgifter. Mange lande har hævet tobaksafgifterne og oplevet en stigning i afgiftsprovenuet uden tilsvarende stigninger i ulovlig handel²¹. Et vigtigt redskab til at imødegå ulovlig handel er WHO's protokol om illegal handel med tobaksvarer, som Danmark endnu ikke har ratificeret.

¹ WHO Europe, Trygfonden, Kræftens Bekæmpelse, Røgfri Fremtid og Det Europæiske Netværk for Tobaksforebyggelse. Capacity assessment on the implementation of effective tobacco control policies in Denmark, January 2018

² Vidensråd for Forebyggelse. Forebyggelse af rygning blandt børn og unge: Hvad virker? April, 2018

³ Irwin, Alexander et al: Tobacco tax reform at the crossroads of health and development : technical report of the World Bank Group global tobacco control program, 2017

⁴ WHO Tobacco Free Initiative. Taxation. <http://www.who.int/tobacco/economics/taxation/en/index1.html>

⁵ Summers L. Taxes for health: evidence clears the air. *The Lancet*. Volume 391, Issue 10134, 19–25 May 2018, Pages 1974-1976

⁶ Sundheds- og Ældreudvalget. 2017-18 SUU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 1201

⁷ Politiken. Absurd og grotesk. Cigaretter er rekordbillige i Danmark. 10. januar 2018. <https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art6286911/Cigaretter-er-rekordbillige-i-Danmark>

⁸ Luk Joossens & Martin Raw. The tobacco control Scale, European Cancer League, 2016

⁹ Mandag Morgen. Danskerne vil have højere afgifter på tobak. 28. april 2017. <https://www.mm.dk/artikel/danskerne-vil-have-hoejere-afgifter-paa-tobak>

¹⁰ Danskernes holdning til tobak 2018. Kantar Gallup for Kræftens Bekæmpelse og Hjerteforeningen.

¹¹ Danskernes holdning til tobak 2018. Kantar Gallup for Kræftens Bekæmpelse og Hjerteforeningen

¹² Røgfri Fremtids Ungeundersøgelse 2018. Kræftens Bekæmpelse og Trygfonden

¹³ Summers L. Taxes for health: evidence clears the air. *The Lancet*. Volume 391, Issue 10134, 19–25 May 2018, Pages 1974-1976

¹⁴ Sundhedsstyrelsen. Pulje til Forstærket indsats over for storrygere – Evalueringsrapport. 2018

¹⁵ WHO. Gender, women, and the tobacco epidemic. 2010

¹⁶ Campaign for Tobacco-Free Kids. Action on Smoking & Health. Tobacco tax success story – United Kingdom. 2017

¹⁷ Sundheds- og Ældreudvalget. 2017-18 SUU Alm.del <http://www.ft.dk/samling/20171/alm-del/SUU/spm/128/svar/1444875/1821257/index.htm>

¹⁸ Statistics Norway. Røykepilene peker riktig vei. 31. maj 2018. <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/roykepilene-peker-riktig-vei>

¹⁹ Statistics Norway. Røyk, alkohol og andre rusmidler. <https://www.ssb.no/statbank/table/05307/tableViewLayout1/?riid=13dbb640-8226-46b1-b697-ef51efcc09a>

²⁰ Videnskab.dk. Forskere: Høje cigaretpriser hjælper fattige - frygt ikke grænsehandel. 04 april 2018.

²¹ WHO FCTC Article 6 Guidelines